

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.

Előfizetési ára: Egész évre 12 K. Negyedévre 3 K. Tanítóknek, jegyzőknek 10 K. Egy szám ára 24 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap Nyíltér soronként 80 fillér.

A vasut.

Mindennel takarékoskodnunk kell. Az élet-halálharc, melyet ellenségeink ránk kényszerítettek, nem csupán a hareztereken folyik és dől el, hanem a front mögött megszervezett, vagy önkényesen vállalt kibírásban is. Szükségesen vagyunk minden anyaggal kiméltünk minden eszközt, a mellyel végig kell küzdenünk a háborút. S ez eszközök közt a vasutat is, melyből 30 hónap óta a teljesítőképesség maximumát kellett kiszorítani. Ha valamikor megírják az európai háboru történetét, a vasutnak külön, dicsőséges fejezet jut sok mindenért, a mivel előmozdította sikereinket és eredményeinket. De éppen azért, hogy negyszerű szolgálataival mindvégig segíthesse kitűzött céljainkat, ezzel az intézménnyel is úgy kell bánnunk, mint az élelmi- és egyéb készletekkel: ökonomikus beosztással megóvni a túlterheléstől, kellő kimélettel konzerválni teljesítőképességét s képessé tenni arra, hogy végig kibírja mindazt, a mit az országos és magánérdek tőle joggal megkövetel.

Ezek a megfontolások készítették az államvasutak igazgatóságát, hogy a vasuti forgalom jelentékeny korlátozását rendelje el. Ugy a személy-, mint a teherforgalom részére csak a legszükségesebb relációkat tartja fenn, de a vasut ezeken is csak úgy felelhet meg hivatásának, ha a nagyközönség teljes megértéssel és odaadó áldozatkészséggel támogatja. Nagy dolog, a mit ezzel kér, de nagy és hazafias szolgálat is, a mit elvár a közérdek, mely most fölötté áll minden magánérdeknek. A háboru mindent felforgató jelenségei közt bizonyára a legfuresább, hogy a mire normális időben, közgazdasági és kulturális tekinteteből, ösztönözni volt szokás a közönséget, most ellenkezőleg, a tartózkodásra és lemondásra biztatjuk. Takarékoskodjunk az utazással és a lehetőség legvégső határáig, — ez most a jelszó. Az önfegyelem nagy mértéke kell ehhez, s a közérdek tiszteletének igen magas foka. De hát ne várassuk-e el mindezt azoktól, a kik a fronton álló hősökre gondolnak s az itthon szenvedő és sanyargó népmilliókra?

Óriási anyagszükséglete van a vasuti üzemnek. Sok mindent nem lehetett pótolni, sok minden gyengült és kopott és sok munkaerő és anyag hiányzik. Már pedig a vasutat üzemképességben kell tartani a még reá váró súlyos feladatokra. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha a megengedhetőség legvégső határáig mentesítjük azoktól a terhektől, melyek nem okvetlenül életszükségletet jelentenek. Nem lehet az utasokat kikérdezni,

vexálni, ellenőrizni utjuk fontossága vagy sürgőssége felől. De legyen meg mindenkiben a becsületes ellenőr, a lelkiismeret, mely ezeket a kérdéseket ömagának veti fel s azokra hazafias őszinteséggel meg is felel.

Mi hisszük, hogy e kérő és figyelmeztető felhívásnak fogantatja lesz, s a vasutak ez által jelentékeny tehermentesítéshez jutnak. De aztán elvárjuk a megfelelő kompenzációt is a vasuttól. A mit a közönség lemondása és áldozatkészsége folytán nyer, azt úgy férőhely, mint teherkihasználás szempontjából használja fel azoknak a bajoknak

és visszasságoknak az enyhítésére, melyek az eddigi túlterheltségből és az ezekkel járó forgalmi zavarokból származtak. Ha már vállaljuk az egyénileg kényelmetlen és áldozattal járó korlátozást, kapjon ez által egyenértéket a téli nyomorusággal tetézt inséges és szenvedő népesség. Mennél kiadósabb lesz a vasutak által ezen a téren nyújtott kompenzáció, annál készségesebben vállalja majd az utazni szokott közönség a lemondással járó egyéni áldozatokat, mert látni és tapasztalni fogja ezeknek jótékony és áldásos eredményeit.

Az oláh invázió Erdélyben.

Egy félesztendeje mult, hogy hazánk délkeleti részét orvul új ellenség támadta meg s sikerült neki egyidőre megvetni a lábát Erdélyben. Ma, a mikor tisztán látjuk, minő nyomorult sorsra jutott Románia azután, hogy áruló módon rajtunk ütött, önkéntelenül fölvetjük a kérdést, hogy tudta ez a minden haditapasztalatot nélkülöző ellenfelünk aránylag oly könnyen átlépni Erdély határát?

Hadvezetőségeink kátészkeletlenül előre megtettek minden intézkedést egy román háboru esetére. Kétségtelen továbbá, hogy a hadüzenet nem jött váratlanul, de a rendelkezésre álló erők gazdaságos kihasználása — a hadvezetés egyik alapelve — nem engedte meg, hogy egy esetleg bekövetkező román támadásra való tekintettel nagyobb csapatösszegeket halmozzunk össze és vesztegeltessünk a román határon, a melyek nagy-kiterjedésű hadszíntereink valamelyikén egyelőre még jobb szolgálatokat tehettek. Ezért a román hadüzenetig csak határvédő csapatok állottak Erdély határán azzal a feladattal, hogy tartóztassák fel az ellenség előnyomulását. Ezek a csapatok tökéletesen meg is oldották feladatukat és a történelem föl fogja jegyezni hősiességükéért a mindenütt elnyomó többségben föllépő ellenséggel szemben.

A román hadsereg már egy év óta mozgósítva volt, olyan formán, hogy mindig új és új részeket hívtak be. A 18 tábori és 6 területi hadosztály erejével rendelkező hadsereg a hadüzenet átadásakor biztos hírek szerint még meg sem közelítette a harcra való állapotát. Mindenekelőtt: nem volt hogyi tüzésége és azokhoz a nehéz lövegekhez, amelyeket Japán, Oroszország és Franciaország röviddel a háboru előtt szállítottak, nem volt kellően kiképzett személyzet, sem a tisztok, sem a legénység nem ismerték az ágyuanyagot. Biztos tudomásunk van róla, hogy a löszérkérdés és még sok más kérdés sem volt megoldva, hegyitrawnuk is híjjával voltak. És Románia mégis a háboru mellett döntött és a hadüzenet őjjelen határállásaink megrohanásával nyitotta meg az ellenségeknek. A román hadsereg harzbadobása határozottan mindkét hadviselő felet meglepte. A döntő napon a határhelyőrségek román csapatait azzal alarmitították, hogy gyakorlat lesz a határ mentén. A határhoz közelebb állomásozó csapatokat gyalog, a távollabakat vasutou menesztették a határra s

csak itt hirdették ki előttök a hadüzenetet. Bizonyítékaink vannak rá, hogy eddig az időpontig sem a tiszteknek, sem a legénységnek sejtelmük sem volt a bekövetkezendő eseményekről és be van bizonyítva az is, hogy még a román hadügyminisztérium is csak az utolsó perczben értesült a hadüzenetről.

Erdély határán sem mutatott semmi a bekövetkezendő eseményekre, legföljebb az, hogy Predealon és Gyimesbükkön két személyvonat elmaradt. Az első összeütközés Predeal mellett esti 8 óra 15 perczkor történt, tehát az ellenségeskedés megkezdésének esti 9 órára bejelentett hivatalos időpontja előtt; három negyed órával később pedig a gyimesi szorossal és a többi hágón is megtörténtek az összeütközések. Ennek a meglepetésre számító és kétségkívül ügyesen keresztülvitt tervnek jelentékeny kezdeti sikerek jártak a nyomában. Elhárító hadseregeinket még nem összpontosítottuk, és a budapest-brassói vasut korlátozott teljesítő képessége miatt nem látszott tanácsosnak, hogy a határbiztosító csapatok a hadseregeknek a határ mentén való felvonulásáig felvegyék a küzdelmet. Hogy ezeket az erőket a nagyon tulnyomó számban levő ellenség ellen védelmi harcban hiába föl ne áldozzuk, a hadvezetés arra szánta el magát, hogy ezek a csapatok csak éppen érintkezésbe lépjenek az ellenséggel és nyomban vonuljanak is vissza rendszeresen azoknak a térségeknek a határáig, ahol időközben az elhárító hadseregeket felállítják; közben persze telhetőleg az ellenség előnyomulását is feltartóztatva.

Brassótól délre a 82. székely gyalogezred lelte meg először az ellenséggel való érintkezést, visszaverte és minden ta'palattnyi földért hősiességgel küzdött. A románok várakozásunk ellenére csak lassan nyomultak utánunk a kitűrt határszakaszokba. Minden nagyobb akciót kerülve, lassan topogatódtak előre, megszállták Brassó, Csik, Háromszék és Fogaras megyéket és beértek Szibén, Hunyad és Krassó Szörény megyékbe is. Alighogy átlépték a határhágókat, erődítéseket emeltek, majd beásták magukat és befejezték mozgósításukat. De az elsietés és egyéb mulasztásaik kezdtek magukat megboszulni. A gyors előnyomulás két hetet vett el a hamáveletoekre fordítható időből, Hátszegtől délkeletre először buktantak erős ellenállásra a románok, majd Petrovácsnynél és Lupényelnél vissza is verték őket. E perctől kezdve buszuálló sors üldözte a román hadsereget. A szövetséges haderők görgetege megindult, és a mult év szeptemberének

utolsó napjaiban gyors egymásutánban következtek uagyszabeni, brassói és orsovai dicsó győzelmeink: Erdély rövid idő alatt végleg felszabadult a román invázió alól. —8.

A székyudvarhelyi bírák állásfoglalása.

A bírák anyagi helyzetének javítása tekintetében oly irányú mozgalom indult meg, mely a bírák részére a mellékfoglalkozásoknak megengedését javasolja. A beindított akcióval a Birói és ügyészi egyesület székyudvarhelyi osztálya is foglalkozott s beható megbeszélések után a következő megállapodásra jutott:

— A birói és ügyészi Egyesület székyudvarhelyi osztálya a hírlapokból értesült arról, hogy általában s különösen a birói és ügyészi körben is komoly törekvések morólnak fel olyan irányban, hogy a birói összeférhetlenség mai merevsége enyhítendő volna, s ilyen értelemben a birói hatalom gyakorlásáról szóló törvénytervezetnek idovágó, a jelenlegi állapottal lényegben egyező rendelkezései is módosítandók lennének.

Ezek a törekvések és javaslatok két szempontból tartanak szükségesnek a jelenlegi összeférhetlenségen tágítani: először azért, hogy a birói az élettől teljesen elzárva ne legyen s így élettapasztalatai inkább bővüljenek, másodszer azért, hogy a mellékfoglalkozásoknak tágabb körben való megengedése által a bírák anyagi helyzetét javítsák.

A birói és ügyészi egyesület székyudvarhelyi osztálya teljes ártórtésével az ilyen irányban indítványozók nemcsak célzatnak, a birói összeférhetlenség jelenlegi határainak kitolását s a bírák részére a mellékfoglalkozásoknak a jelenleginél tágabb körben való megengedését sem szükségesnek, sem a birói állás lényegével, függetlenségével és méltóságával összeegyeztethetőnek nem tartja, s ezért az ellen a legnyomatékosabban állást foglal; ellenben a birói függetlenség és méltóság egyedüli biztosítékait a külön birói státus megalkotásában s a bírák javadalmazásának olyan alapos rendezésében látja, melynél fogva a bírák anyagi gondoktól, a függetlenség eme legveszedelmesebb s a nagy és komoly hivatás nyugodt és alapos gyakorlásának eme leggyorsabb akadályaitól teljesen mentesítve legyenek.

Ugyanis ahhoz, hogy a birói élettapasztalata bővüljön, a megengedett mellékfoglalkozások körének tágítása nem szükséges.

Az ember élettapasztalata a legnagyobb részben nem a közvetlen átélésen, hanem az életmozgalmak nyugodt szemlélésén s megfigyelésén alapszik. Éles látás, érző szív, zavartalan lelki egyensúly szükségesek a végett, hogy az emberi dolgokat igazságosan megítélhessük, nem pedig az élet forgalmában való elvegyülés, a mi a tisztán látást, bölcsé itélkezést éppen a behatások tulságos közvetlensége s az ebből folyó elfoglaltság folyton legtöbbször zavarja.

A birói tisztánlátásához is bizonyos távlat szükséges, s ezt a távlatot az ő jelenlegi elszigeteltsége adja meg. De a birói állás, a birói hivatás lényegével sem volna összeegyeztethető a megengedett mellékfoglalkozások körének tágítása.

Nem lehet kétséges az, hogy a birói hivatás kifogástalan gyakorlása az ember teljes munkacerejét igényli, nem egész bírő az, a ki nem egész lélkével, nem egész erejével igyekszik hivatásának megfelelni. Tanukul hívják fel azokat a jó bírákat, a kik különösen egy egy életbevágó döntés előtt a kérdés helyes és igazságos megoldásába elméjük teljes erejét, szívéjük egész melegét viszik bele, áldozva a lelki és testi erejüket azért, hogy lelkiismeretük parancsává válnak s embertársaik beléjük vetett bizalmának a legjobban megfeleljenek. Erre az áldozatra az a biró, aki mellékfoglalkozások után jár, nem lesz képes, tehát nem is lesz igazi biró.

Ezeket felül tapasztalati tény az is, hogy alig képzelhető olyan, főleg anyagi javadalmazással járó mellékfoglalkozás, a mi a nyílt és titkos, anyagi függőségek, érdekeltségek vagy legalább is elfoglaltságok egész sorozatát ne állapítaná meg, ez a birót lerántaná arról a magaslatról, a melyre őt embertársai csak azért és csak addig helyezik, amiért és ameddig ő az életkereső mozgalmaitól távol van, mert azokba a mozgalmakba vegyülve legalább is a meggyauusítás ki fogja őt kezdeni s még jó, ha a versenyzők s a kenyéririgyek köze sárdobálástól mentes marad.

Kétségtelen tehát az, hogy a mellékfoglalkozásoknak az eddiginél tágabb körben való megengedése a birói függetlenséget és méltóságot is nagy mértékben veszélyezteteti.

De ezzel általában a bírák anyagi helyzetét sem javítanák, mert az ügyesebbek, nagyobb összeköttetéssel bírók s talán lelkiismeretlenebbek kapnának mellékfoglalkozásokat, akik pedig ezeket a feltételeket nélkülözik s főleg azok a jobbak, akik teljes munkacerejüket hivatásuknak szentelik, tehát e miatt sem idejük, sem alkalmuk, sem erejük, sem hajlamuk mellékfoglalkozás vállalásra nincsen: e nélkül maradnának, a mi csak jogos elégedetlenséget, elkeseredést szülne, s a kartársi érzést sem erősítené.

Végül s legfőként az szól a mellékfoglalkozások eddigi körének kitágítása ellen, hogy a birói karnak az egyéb tisztviselői köröktől való fogalmi különbözőségét s az elkülönítést, a külön státusra való jogát éppen annak a társadalom minden rétegében mindinkább elterjedő és komoly megfontolása adja meg, hogy igazi biró, mert a gyauunak még árnyától is mentes biró csak az lehet, embertársai felett valóban tárgyilagosan csak az ítékezhetik, aki emberi lehetőséggel a külső befolyásoktól mentes van, s hogy az ő helyzetének különlegessége az ezektől való függetlenségben, s a kereső világtól való előkelő elszigeteltségben áll.

Tehát ha a biró ezt az elszigeteltséget feladja, nagyon könnyen lehet, hogy legfőbb kiocát, a külön birói státushoz való jogát fogja feladni, mert ebbeli igényének a közérzésbe átment jogcímét veszti el.

Katonai rekvirálások Udvarhelymegyében.

A megye alispánja a napokban kelt rendeletében arról értesítette Székelyudvarhely város tanácsát és a községi előljáróságokat, hogy a katonai rekviráló különítmények a hadseregparancsnokság szállásmesterei hivatalának 6403, 6824. és 7342 sz. utasításai értelmében csak a *sabkésletek*, továbbá a *széna, szalma, löhere és répa kétharmad részének a rekvirálásra vannak feljogosítva*. Az *emberi élelmészre* szolgáló buza, rozs, árpa, tegegi a hadsereg főparancsnokság 29123 sz. rendelkezése értelmében is *ki van véve a rekvirálás alól*. Ép úgy tilos egyéb élelmiszerek: hüvelyesek, hagyma, zsír, vaj, tej, tojás, szalonna és elsőrendű életszükségleti cikkek (pl. tűzifa) katonai rekvirálása.

Az alispán közbelépésére a katonai rekviráló biztosok utasítást kaptak, hogy küldetésük célját és kilétüket a községi előljáróságok előtt írásban igazolják, s hogy az említett hadseregparancsok keretén túlmenő rekvirálásokat ne végezzenek. A rekvirált takarmány félétet is *készséggel tartoznak kifizetni*, illetve 500 koronán felüli értéknel szabályszerű elismerényt tartoznak adni. Azonkívül a takarmány félék ilyen megszorított rekvirálás befejezéséről is az illető rekviráló különítmények bizonyítványt tartoznak a község részére hátrahagyni.

Ha valamelyik rekviráló biztos a jelzett előírásokhoz nem alkalmazkodik, a helyhatóságok a legközelebbi csendőrsődtől a közbelépés iránt azonnal megkeresik. A csendőrsődek az ilyen megkeresésre azonnal meg jelennek az illető

községben, s a rekviráló különítmények vezetőit felelősítik az igazolásra.

Az alispán a csendőrsődeket felhívta hogy az portyázásaik közben hivatalból is ellenőrizzék és elmondott módon igazolásra szólítsák fel a katonai rekviráló biztosokat. A csendőrség ilyen ellenőrző közbelépésére az alispán a hadseregparancsnokság szállásmesterei osztályával való megállapodás alapján adta ki az utasítást.

Tanulók a cipésműhelyben.

— Iskolai cipésműhely Székelyudvarhelyen. —

A világháború okozta nehézségek mind több-több feladatot állítanak az itthon küzdő polgári társadalom elé. Hatóságainknak, jótékony egyesületeinknek s nemcsak szívű emberbarátainknak tág tér áll nyitva, hogy a szükségletek kielégítése körül tevékenykedhessenek. Élelmészési kérdésünkben a cédularendszer, a tisztviselők támogatására a kertváros, a hadbavonultak családjai részére az állami pénzsegély, szegénysorsu gyermekeink érdekében a ruházati segélyek, táplálásukra a Napközi Otthonok stb. stb. mint ellenségeink kiéheztetési politikája elleni hatékony küzdő eszközeink.

Most egy új feladat előtt állunk, ami a legégetőbbek egyike, a csizma, cipőnélküliség kérdése. A bőrányag hallatlan megrágulása és bőriparosainknak hadbavonulása már-már oly médon éreztetik hatásukat, hogy ezt komoly megfontolás tárgyává kell tennünk. No, és mit tehetnénk a baj orvoslására? Erre már megadták a feleletet a budapesti fiú polgáriáták, akik tanulási idejükön kívül már régóta készítgetik iskolai műhelyükben a kifogástalan cipőket.

Székelyudvarhelyen sem lenne semmi akadály egy ily műhely fölállításának. Kolombán Lajos kir. tanfelügyelő már késznek nyilatkozott, hogy a Király-utczai elemi iskola használatlanul álló 6 ik tautermét műhely céljára átengedje. Elemi fiúiskolánk VI. és V. oszt. tanulói, akik értelmes, kellően fejlett 11—13 éves gyermekek, számszerint vagy 40 en, ujjongva várják a műhely megnyitását. Közülük többen már javították meg csizmaikat, cipőiket a szőlői háznál s nem egy végezett már önállóan talpalást, sőt borítást is. Városunk egyik elsőrendű cipésmestere folytatótt tárgyalásaink során kinyilatkoztatta, hogy ő készséggel áll egy ily iskolai cipésműhely élére oktatóul, sőt biztosít bennünket afelől is, hogy két heti tanulás után apróbb javításokat, 4—6 hét után talpalást s 2 hó után borítást is fogunk önállóan végezni.

Ezek után szükségünk volna egy kis pénzsegélyre, melyből a műhely berendezését beszereshessük, továbbá hatósági támogatás mellett a B3rközpont jó és mai árak mellett olcsó anyagára, melynek árát a munkadíjak fedeznék. E célból a minden népjóléti intézményünk irányító, nemcsak lelki faktorát, főispánunkat kellene — s hiszem, hogy lehetne — megnyernünk.

Ha e kellekek együtt vannak, két hét mulatán mehet a munka s minden tanuló oly délutánokou, mikor iskolai tanítása nincs, 4—6 óráig, tehát hetenként háromszor 2—2 óráu át a műhelyben gyakorolja magát egy említett szakember s néhány, a célra a mesterek által sorban a pár órára átengedendő nagyobb és gyakorlott tanoucz vezetése, segítségével mellett. Először saját, aztán családjuk tagjait, majd az *állami gyermekmenhely* városunkba kihelyezett gyermekeinket s még később idegen megrendelőknak lábbelijüket javitgatnák, tatoroznák már megfelelő gyakorlattal s hamarosan talán már ujjonnan készített lábbelik is kerülhetnek ki a műhelyből.

Az ezen munkálatokért a vezető szakember által megállapítandó minimális díjak bizonyos hányada fedezné a fölhasznált anyagárát, egy másik hányada lenne a vezető minimális tiszteletdíja; míg a fennmaradt hányad a dolgozó fiúk havonként kikapandó summapénzét gyarapítaná. Ebből pedig kitalálják részükre egy pár ruhadarab,

vagy egy kis élelem s ezen felül a tanulók is igazán kivonnék részüket a háború küzdelmeiből, naplopás helyett hasznos munkához szokának. Egy ily pár hónapos tanfolyam végeztével — mely a gyakorlati célt teljes mértékben szolgálná — tisztában lehetne a tanuló afelől is, hogy ő való-e háriparosnak, vagy pedig más iparágban próbáljon majd szerencsét. A közönség pedig apránként jótékonyan érezhetné meg, hogy a hadbavonult mesterek, segédek és nagyobb tanoncok hiányát kitartással, törekvéssel, pótolhatják az apróbb tanulók is.

Egy ily tanfolyam tanuló anyagát — mely terjedhetne 3–6 hónapra — általában biztosítaná városi iskoláink VI. és V. osztálya s így egyik tanfolyam után jöhetne a másik és a többi. Ezáltal az iskolába belevinnék az életet s akkor az étebe kilépő tanuló előtt nem tátongana oly nagy és sötét űr.

Rajta tehát a iskolai igazgatók feladata, hogy a gondolat mielőbb testet ölthessen.

Paál Sándor.

Az új vezérkari főnök.

A király *Arz* Arthur tábornokot a hadsereg vezérkari főnökévé kinevevte. *Arz* tábornok ki-próbált, dicsőségtől övezett hadvezér bőséges gyakorlati tapasztalatokkal és tervező képességgel lép a vezérkar élére. A kiváló férfiura Székelyudvarhely város és az egész Székelyföld soha el nem muló hálával és szeretettel gondol, mert ő volt az, aki a betört oláhságtól a mi szülőföldünket hamarosan megtisztította.

Osztályozzák a lovakat.

A honvédelmi miniszter rendeletet küldött a megye alispánjához, melyben a loosztályozásokra vonatkozólag a következőkben intézkedik.

Az eddigi loosztályozások alkalmával szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a lovak becslésteke, az ország különböző részeiben azonos viszonyok és feltételek között is, sok esetben általában is nagy árbeli eltérések mellett állapított meg. Oly célból, hogy az egyenlőtlen becslések a jövőben elkerültesse, elrendeli a miniszter, hogy az alispán, a lovakhoz értő és kifogástalan előéletű szakférfiaknak, lehetőleg mezőgazdasági vagy löntenyésztési bizottsági és egyleti tagoknak nevelt az illetékes közigazgatási hatóságokkal oly célból közöljék, hogy ezek a loosztályozáshoz szükséges becsléseket azok sorából nevezhessék ki. A becsléseket alkalmaztatásuk egész ideje alatt egy és ugyanazon loosztályozási bizottságnál kell foglalkoztatni, tehát azok felváltását és felcserélését lehetőleg mellőzni kell.

A végrehajtási utasítás vonatkozó rendelkezése értelmében a lóbehívás évében négy éven alól maradt lovak utáni mentességi igényt állatorvosi bizonyítvánnyal, vagy pedig elővezetendő lovakkal bíró két lóbírtokos által kiállított és a községi előjáróság által megerősített bizonyítvánnyal kell igazolni.

Az alispán intézkedett, hogy a loosztályozás Udvarhelymegyében a következő rendben tartassék meg:

Székelyudvarhely városban május 3-ikán, az *udvarhelyi járásban* május 3–9-ikén, a *parajdi járásban* május 11–13, a *keresztúri járásban* május 15–18, az *oklándi járásban* 21–23-ikén és végül *Olaszteleken* az erdővidéki lovak részére máj. 25–26-ikán.

Rubel és korona. A krakói csász. és kir. árusforgalmi központ arról értesítette a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarát, hogy a Lublinban székelő csász. és kir. katonai főkormányzósnak f. évi január 29-én 2012. számú rendelete szerint, Lengyelországnak a cs. és kir. katonai igazgatás alatt levő területében 160 rubel 310 korona értékkel számoltatik el.

HIREK.

Székelyudvarhely, márcs. 11.

A katonai sirok gondozása.

Az a nagyszerű és fáradhatatlan gyűjtési mozgalom, melyet a magyar társadalom a háború által sujtott özvegyek és árvák javára megkezdett, mindujáunk háláját és csodálkozásait váltotta ki.

Ne feledkezünk meg azonban ama hősről sem, kik a becsület mezején „Királyért és Hazáért” estek el. A háború folyamán elesett hősök nagy részben nem az otthonukban, hanem övéiktől távol vannak eltemetve.

Sirják ennélfogva kegyeletos gondozásra szorulnak.

Igen jelentékeny azon sirok száma, melyek Erdélyben fekszenek és elhanyagolt állapotban vannak. Arra kell tehát törekednünk, hogy ezen sirok gondozva legyenek és azok az elesettek emlékéhez méltó állapotban maradjanak fenn az utókor számára.

Hogy a közös hadügyminiszterium ezen nemcsak céljának megfelelően, már a múlt évben alapított erre a célra egy külön osztályt; minden katonai parancsnoknál egy hadisírfelügyelőt állított fel. Ezen hadisírfelügyelőnek az a célja, hogy nyilvántartsa az összes a katonai parancsnokság területén a jelen háborúban elhunyt hősöket, szervezze a hadisírok fenntartása érdekében indított gyűjtési mozgalmat a katonai és polgári hatóságoknál és hogy végrehajtsa a katonai parancsnokság területén az exhumálásokat.

A katonai parancsnokság területén gyűjtési mozgalmak szerveztettek, ugy a hősi sirok fenntartási céljaira.

Azonban a katonai parancsnokságok részéről eszközölt gyűjtések várható eredménye a legnagyobb áldozatkészség dacára sem elegendő azon széleskörű feladatok megoldására, amelyeket a hadügyminiszterium támaszt. Reá vannak szorulva a hatóságok, egyesületek, testületek stb. támogatására.

Ezre való tekintettel a hadisírfelügyelőség megkereste Udvarhelymegye alispánját, miszerint a gyűjtés eszközölését megindítsa és niicsen kétségünk, hogy a minden nemesért lelkesülő közönségükkel az akció lelkes támogatására talál.

A „Pro Transsylvania” helyi bizottsága 7-ikén ülésezett, mely alkalommal a központ által küldött ruhanaműek kiosztásának módozatait állapították meg. A bizottság az egyesületi hölgytagok által korábban összeirt és arra reászoruló szegények részére a tanács által adatja ki a meleg holmikát. Ezzel kapcsolatosan említjük meg, miszerint a polgármester a hét folyamán mintegy 26 szegénynek adott a Pro Transsylvania alap terhére tüzelőfát.

A református egyházmegye decemberben tartott közgyűlésében *Vajda* Ferencz esperes hatalmas jelentésében számolt be az udvarhelyi ref. egyházmegyének az oláh invázió alatti életéről. Az érdekes és vonzóan megirt jelentés közömbösítését a közgyűlés elhatározta s az könyv alakban e héten hagyta el a sajtót. A könyv három ivnyi terjedelmű és a míg 45 egyházközségnek állapotáról híven beszámol, egyben értékes történetet adja az oláh inváziókról.

A Szociális Missió társulat f. hó 8-ikán tartott nagy gyűlésében alakította meg székelyudvarhelyi szervét. A helyi bizottság diszelnökévé *Uyron* Jánosné, elnökévé Dr. *Horváth* Károlyné, alelnökévé özv. *Gonda* Jónné és *Szukits* Zoltánné, jegyzőkké *Germán* Miklósné és Dr. *Paál* Árpádot, pénztárnokává *Simó* Mátyást választották meg. A bizottság nyomban intézkedett, hogy a központ által a székelyudvarhelyi szegények részére küldendő egy waggonyi ételmi cikk és ruhanamű kiosztására, illetve kedvezmé-

nyes áron való elárusítására megfelelő helyiség álljon rendelkezésére és a taggyűjtés tekintetében akciózt vezetett be.

A városi közlelmezési hivatal a város tulajdonában meglévő elelmezési készletek, így a *csukor, kávé, liszt, kenyér jegyek* kiosztását, hogy a jövő havi szükségletek kellő időben beszerezhetőek legyenek, még e hó folyamán eszközölni fogja. Eszerint a sorrendet így állapította meg: Márczius hó 26-ikán az *A, B, C* betűvel kezdődők fogják kézhez kapni a jegyeket, 27-ikén: *D, E, F, G, H*, 28-ikán: *I, J, K, L*, 29-ikén: *M, N, O, P*, 30-ikán: *R, S, Sz*, 31-ikén: *T, U, V, Z* betűvel kezdődők részére állítatnak ki a jegyek.

Méz a közlelmezésre. Az udvarhelyvármegyei méhészegylet elnöksége Székelyudvarhely város és a vármegye községei részére nagyobb mennyiségben és jutányos áron közlelmezés céljára fuom minőségű mézről gondoskodott. A mézet e hó vége felé fogja kiosztani minden nyereszkedés kizárásával. Felkéri a város és községek polgárait s azok vezetőségét, hogy a méznek beszerzésére hívják fel a figyelmet s a szükségletet összeirva a község részére fentartandó mennyiségről értesítsék az elnökséget. Fentartja az elnökség azt a jogot, hogy a kiadott méz csakis társadalmi és nem kereskedések útján osztható ki s a szállítási költségek kivül semmi névvel nevezendő nyereszkedési összeggel nem terhelhető meg.

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *György* Imre csikszeredai főgimn. tanárt a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumnál a *Lukhaub* Gyula távoztával megüresedett menyiségtan., természettani tanszékre rendez tanárnak kinevevte.

Kiskereskedők segélyezése. A kamara az ellenségtől elpusztított vidékeken kerületében, vagyonukat vesztett és mostani visszatelepülő, üzletüket megnyitó kiskereskedők segélyére pályázatot hirdet. Egyelőre 100 kiskereskedő kap a kamarától, a pályázók közül egyenként 500 korona segélyt; előnyben feltétlen azok részesülnek, akik új üzletmegújításhoz, árubeszerezésről számlát mutatnak be. Pályázati határidő: *márczius 15.* Kérvények a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara szegélybizottságához küldendők. A fenti adatok közigazgatási hatóságilag igazolaudók a kérvényen.

Miniszteri elismerés. Szentegyház- és Kápolnásfalu községe az I–IV. hadikölcsőre közel egy félmillió koronát jegyzett. A pénzügyminiszter a napokban kelt leiratában a községek jegyzőjének, *Sándor* Albertnek, a szép eredményért elismerését fejezte ki.

Egy székelyudvarhelyi tanár sikere. A székesfehérvári „Pro Patria” egyesület, mely a Széchenyi grófnok vezetése s a megye és város intelligens lányainak és fiainak közreműködésével a sebesült és rokkant katonák fölsegítésében fejt ki áldásos működését, február 27-én a székesfehérvári színházban jótékonycélú estélyt rendezett. Az egyesület hetvenkét tagja előadta *Szemlér* Ferencz, székelyudvarhelyi kath. főgimnáziumi tanár ez alkalomra irt darabját: a „Babapróba” című daljátékot. A siker olyan fényes volt, hogy az előadást, mely ötezer koronán felül jövedelmezett a jótékonycélra, háromszor is megismételni kellett. Szerző az előadás után az egyesülettől a következő táviratot kapta:

— Székesfehérvár, 1917. feb. 27. *Szemlér* Ferencz tanár Székelyudvarhely. A Pro Patria-egyesület meleg háláját küldi a tegnapi este mesés sikerrel lefolyt előadás szerzőjének. Gróf *Széchenyi* főispán.

Csikvármegye ébredése. Csikvármegye volt a székelyvármegyék közt az, melyik legtovább szenvedte az oláh invázió keserveit. Csikvármegyébe is az élet azonban lassanként kezd visszatérni, s minnek egyik legbiztosabb jele az, hogy a Csiki Lapok fél évi szüntelés után e héten újra megjelent. Lelátársunknak életrekelése alkalmából szives üdvözlötet küldünk.

Méhészeti kaptárkészítő tanfolyamok.

A kaptárkészítő és javító tanfolyam Homoródalmáson f. hó 1-én nyílt meg. Résztvevők máma 30—40. A tanfolyammal kapcsolatban rendszeres előadások vannak, melyen a lakosság is nagyobb számban vesz részt. A tanfolyam f. hó 18-án zárul.

Köszönet nyilváníttás. A következő sorokat vetjük: A lugosi hadtápszázalaj 3. száma által Udvarhely vármegye menekülteinek javára gyűjtött és Dr. Elokcs Dénes ügyvéd úr által Szolnokra, az ott működő udvarhelymegyei kirendeltséghez küldött 324 40 fillérről ez a kirendeltség előttem elezámolt. Az elezámolás szerint a pénz az udvarhelymegyei rokkant katonák között osztódott szét. Az elezámolást a m. kir. számvétség átvizsgálta és számvételileg helyesnek találta. *Sebesi alispán.*

Nem kötik ki többet a katonákat.

Károly király oltörölte a hadsereg egyik sötét emlékeit. A király rendelettel megszünteti a hadseregben eddig büntetésképp dívott kikötést. A kikötés a hadsereg fegyelmi eszközei közt szerepelt. Abból áll, hogy a megbüntetett katonát egy oszlop elé állították, karját, derekát magasra húzták, hogy csak a lába hegye érte a földet. Ebben a felakasztott állapotban maradt a katona, míg büntetésének ideje le nem telt. Legtöbbször ájultan szedték le a kikötött embert a büntetés oszlopa mellől, sokszor holtan. A katonai fegyelmezés maradványa volt a büntetésnek ez a fajtája, mindenféle mintáidök itt rekedt szörnyőségét emlegették, ahol a kaszárnjai élet változatairól esett szó. A király most hadsereg- és hajóhadparancsot bocsátott ki, mely egyszerre véget vet.

Menekültek érkeztek.

Mután a harcztéri helyzet kedvező, a kormány a székely menekültek tömeges hazaszállítását megengedte. Ez alapon 7-ikén egy menekülő vonat 208 személyvel érkezett, mely egy csiki család kivételével mind udvarhelymegyei volt. 8-ikán újabb menekülteket szállító, vonat futott be tehát megpróbáltatások után állománukra 314 menekültet hozva vissza a fél évvel ezelőtt elhagyott szülőföldre. Ebből a 314 személyből mindössze 4 volt csikmegyei, míg a többi 310 színtén udvarhelymegyei volt. A megérkezett menekültek ideiglenes elhelyezéséről a városi tanács gondoskodott.

A kenderzsinegek beszoigáltatása

tekintetében megjelent rendeletet a belügyminiszter egyelőre felfüggesztette.

Hadifoglyok védelme.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara figyelemzett az érdekelteket, hogy a magyar kormány a csász. és kir. hadügyminiszter felkérésére rendeletet adott ki az iparfelügyelőkhez, hogy a munkás védelmi tevékenységük során különös súlyt helyezzenek arra, hogy a munkásvédelmi követelmények a hadifogly munkásokkal szemben ugyanolyan mértékben megkövetelendők s a munkaadók által végrehajtandók, amint azok egyéb munkásokkal szemben törvény szerinti megköveteltotnek.

Méz a méhek etetésére.

Az udvarhelyvármegyei Méhészegylet elnöksége a vármegyében megmaradt s inséges állapotban lévő méhcsaládok felsegítő etetésére nagyobb mennyiségű mézről gondoskodott. Felhívja az egyesület tagjait s azon méhészkedő gazdákat, kiknek felsegítő etetés céljára mézre van szükségük, hogy a kívánt méz mennyiségének megjelölésével egyszerű levelező lapokon igényeiket jelentsék be, mert ha ezt elmulasztják, a beszerzett nagyobb mennyiségű és jutányos árú méz közelmezésre kiosztatik. Kéri továbbá a tagokat és a méhészkedő gazdákat, hogy az esetleg tulajdonukban lévő lépkészleteket és viaszokat müléppé való feldolgozásra küldjék be az egyesülethez. Beváltási ár: a lépnek kilonként 1 60 kor., a viasznak 9 kor. Ezzel kapcsolatban értesíti a méhészeket, hogy mülép szükségleteik beszerzése céljából forduljanak az elnökséghez, mivel a viaszkereskelemből beszerzendő mülépek nem megbízhatók és aránytalanul drágábbak lesznek, mint az egyesület által házilag előállított mülépek.

Köszgyűlési meghívó. Az Udvarhelyvármegyei Méhészegysület folyó hó 20-án d. u. 2 órától kezdődőleg, Székelyudvarhelyon a Királyutczal áll. el. iskola helyiségében tartja 1916. évi köszgyűlését. A rondes tárgysorozati pontokon kívül a gyűlésen Dr. Pál Lajos alsó-ófalvi ref. lelkes, választmányi tag előadást tart.

A „Vasárnapi Ujság” márcz. 4-i száma sok szép és új harcztéri képen kívül Arany Jánosról közöl, születésének századik évfordulója alkalmából egy szeg szép képet, Schöpflin Aladar csikkével, a mely finom és jellemző arcképet rajzol a költőről. Szépirodalmi olvasmányok: Pekár Gyula regénye, Lampérth Géza verse, Braun Lily regénye, Székelyi Zsigmond tárczaja. Egyéb közlemények: Arany János két kis rajza s a rondes heti rovatok: A háboru napjai, Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálkozás, stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyed évre öt korona, a „Világkronika"-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest. IV., Egyetem-utca 4 sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára. Félféve 2 korona 40 fillér.

A méncsikkó árál. A földmiveltügyi miniszter intézkedése alapján a kolozsvári állami méntelep igazgatósága arról értesíti Udvarhelymegye alispánját, hogy az 1917. év tavaszán vásárlandó egy éves méncsikkókért 900 K-tól 1200 K-ig terjedő árak fognak fizettetni. Az eddigi gyakorlattól eltérően az év tavaszán 2 éves méncsikkókat is vásárolnak s ezekért 2000—2200 K-t fognak fizetni.

x Zongora és ének tanítás. Özv. Mihálovits Beláné (lakik Petőfi utca 31. sz.) ez iskolai évben is zongora-, ének-, zeneelmélet-, énekszhangzattanból órákat ad. Ugyancsak tanít női kézimunkát, tü- és olajfestést és himzést is. Ezenkívül mindeféle himzést és monogrammozást elvállal.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesületől.

Meghívó. (52/1917.) A Gazdasági egyesület választmányja folyó hó 13-án délelőtt 10 órakor az alispán úr hivatalos helyiségében rondes ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: 1. Jelentés a székelykereszturi bika díjazásról. 2. A kárpótlás idejének a megállapítása. 3. Kormányrendeletek és egyéb boérkezett ügyek. Az elnökség.

Az Agrár-Takarék tökémeleése.

— Az új részvények. —

Az Agrár Takarékpénztár részvényársaság Marosvásárhelyt azon t. részvényeseit, kiknek az intézet mult évi zárszámadása kézbesítendő nem volt, ezuton értesíti a következőkről:

A folyó évi február hó 22-én megtartott rondes közgyűlés az *alaptökének* két és fél millió koronáról három és fél millió koronára való *felemelését* határozta el az alábbi feltételek mellett:

Mindon *öt régi részvény* után *két új részvényre* van elővételi jog biztosítva, még pedig az intézet által eddig követett tartózkodó osztalékpolitikára való tekintettel, mely az új alaptökével is arányos tartalékok kifejlesztésére vezetett — ezuttal *névértékben* vagyis *részvényként* 200 korona *árfolyamon*, a mibez hozzájön darabonként 4 korona részvény kiállításai és bélyegdíj, valamint ezen összegnek 1917. január 1-től folyó 8% kamata. (A névérték után *számitott* osztalékhozam ennek a kamattételnek felel meg.)

Az elővételi jog a régi részvényeknek lebellyegezés végett való egyidejű bemutatása és az új részvények teljes vételárának és a kamatoknak lefizetése *ellevében* folyó évi márczius 22-ig gyakorolható, még pedig az intézet marosvásárhelyi főpénztáránál, vagy a Magyar Agrár és Járadékbank r. t. főpénztáránál Budapesten (V., Nádor-utca 16.)

Azon részvényesek részére, a kik katonai front szolgálatot teljesitenek, vagy egyéb az igazgatóság által elfogadott indok esetén, — lehetővé fogjuk tenni az elővételi jognak egy későbbi időpontban való későbbi gyakorolhatóságát is.

Marosvásárhelyt, 1917. február 22-én.

Hadi özvegyek és árvák segélyezése.

A cs. és kir. 2. hadseregparancsnokság által létesített karácsonyi alapítványra a cs. és kir. hadügyminiszter a hadsereg rondeti közlönye melléklapjának 1917. évi 5. számában pályázatot hirdettet. Ebből az alapítványból leendő részesítésre igényel bírnak a cs. kir. és a m. kir. honvédség és csendőrség, a cs. kir. és a m. kir. népfölkelés legénység állományi egyénei után hátramaradt olyan özvegyek, illetve szülőtlen árvák, kiknek férje, illetve atyja az 1914—16. évi hádjáratban elesett, illetőleg hadi fáradalmak következtében halt el. Özvegyek 400, árvák 200 korona egyszeri adományban részesülhetnek. Olyanok kiknek férje, illetve atyja bebizonyíthatólag a 2. hadseregnél szolgált, előyben részesülnek. A folyamodványhoz vagyontalansági bizonyítvány, a férj, illetve az atya halotti bizonyítványa, a férj, illetve atya csapattestét, illetve beosztását igazoló bizonyítvány csatolandó és folyó évi május hó 1-ig az illetékes katonai nyilvántartó hatóságnál nyujtandó be.

Felolós szerkesztő: BECSEK ALADAR,
Kiadja: a Becsek D. Fia könyvnyomda.

Az oklándi kir. járásbírótság, mint tkvi hatóság
Szám 201—917. tkv.

Árlejtési hirdetményi kivonat.

Szalay Ferencz végrehajthatónak dr. Gyar-mathy Dezső végrehajthatást szenvedő ellen indított zárlati ügyében a telekkönyvi hatóság a zárlat alá vett és az oklándi kir. járásbírótság területén levő H. almási 702. sz. ujkben A+6732—6740. 6723/1 6742/1 hrsz. a. felvett kaszálóknak és legelőknak — kivéve az ezen ingatlanok között levő erdőterületet — továbbá a hszentpáli 11. tkjvben A+22., 25—27., 322/a., 322/b., 322/c., 386., 638., 708., 1586—1590., 1592—1600., 1601/1., 1601/2., 1663—1621., 1622/2., 1622/3., 1623., 1633., 1644/1., 1644/2., 1958., 1646., 1655—1659. és 1647/2., 1648/2. hrszám alatt jelzett kertnek, háznak, rétnek, erdőnek, szántónak, legelőnek — összesen mintegy 600—700 holdnyi területű ingatlanok az 1917. évi gazdasági évre nyilvános árlejtésen való hasznobéru díját rendeli el.

A tkvi hatóság az árlejtésnek a Hszentpál községhezánál megtartására 1917. évi márczius hó 19-ik napjának d. o. 9 óráját tűzi ki és annak foganatosításával jd. Dimény Dénes hszentpáli lakos zárgondnokot bízza meg és az árlejtési és illetve a hasznobéru beadási feltételeket a következőképen állapítja meg: 1. A hasznobéruleti idő az árlejtés napjától 1917. évi decz. hó 31-ig tart. 2. Az ingatlanok együttesen egy kikiáltási árban kerülnek árlejtés alá; a kikiáltási ár 3600 K, azonban az ingatlanok a kitűzött napon a legtöbbet ígérőknek a kikiáltási áron alul is hasznobéru adható.

A hasznobéruelni szándékozók kötelesek bánatpénzül a kikiáltási ár 10% készpénzben, vagy az 1881: LX. t. cz. 42. §-ban meghatározott ár folyamattal számított óvadékképes értékpapiroshan a kikiáltótnál letenni, hogy a bánatpénznek előleges bírói létélbe helyezéséről kiállított letéti elismervényt a kikiáltótnak átadni és az árverési feltételeket aláírni (1881: LX. t. cz. 147., 150., 170. §§.; 1608: XL. t. cz. 21. §).

A hasznobéruvevő kötelese nyomban a kikiáltási ár százaléka szerint megállapított bánatpénzt a bérösszeg 1/4-ed részé erejéig klegészíteni (1908: XLI. 25. §).

Oklánd. 1917. február 26. napján. Koloman s. k. kir. bíró.

A kiadmány hitelül:
Csat6, s. h. tisztv.

Eladó 200 kgr. baltacin.

Czim a kiadóhivatalban.

Eladó a Kossuth-u. 77. sz. épületes belsőség. Ertekezni lehet Dr. Kassay F. István ügyvéddel Bethlen utca 7. sz.

Ruggyanta bélyegzők

a BECSEK D. FIA KÖNYVNYOMDA papír- és írószerkereskedésében jutányosan megrendelhető